

цује хипотезу о једној континуалној карсној издани, коју је поставио А. Грунд. „Она није изведена из резултата проматрања, већ је обрнуто као чврста претпоставка узета за основу објашњењу свих појава, при чему многа неслагања са неоспорним хидрографским чињеницама или нису ни узимана у обзир, или су објашњавана каквом недоказаном претпоставком“. Ја сам стално био мњења, да хипотеза о карсној издани, у колико је нова, представља на првом месту шематско претеривање неких већ одавно познатих појава карсне хидрографије. Али је она ипак била корисна, јер нас је приморала, да наше схватање нарочито о поплавама у карсним пољима оштрије формулишемо.

У последњој глави говори Ф. Кацер о мелиорацији карста.

Ј. Цвијић

ТРАГОВИ СТАРИХ ЛЕДНИКА.

Jevto Dedijer: Traces glaciaires en Albanie et en Nouvelle Serbie (La Géographie, t. XXXI, 1916.—17. p. 325—336.)

Испитане су планине Стогово, Јабланица и Мали Кућ.

Стогово је средњи члан ланца Кораб-Кара Орман. Има два већа врха: Канеш (2240—2255 м) на јужној и Големи Врх на северној страни. Иначе је потковичастог облика са отвором на север, куда је дренажан Гарском Реком притоком Радике. Долина ове речице је глацијална. Има два цирка у залеђу и морене које се спуштају од цирка низводно. Под Големим Врхом су друга два цирка, из којих је полазио највећи глечер оставивши многе трагове. Морене на Стогову припадају двома глацијацијама. У вишим деловима долине морене су боље очуване и свежије су. Снежна линија је доста несигурно одређена на 1890 м. јер су најниже морене денудоване.

Јабланица је на левој страни Црног Дрима, припада Пиндском Систему. Њен је венац дуг преко 20 км. Није једноставан, рашчлањује се у четири мања, који су у глацијалном погледу више самостални: најсевернији је Радич (2109 м); затим Вишарица (2312) и Стршак (2282); даље Црно Камење; последњи је Крстац (2232). Сва четири венца су нарешена многим цирковима на источној страни. Циркови су виши и нижи, имају сви морена. У нижим су по правилу језера. Морене често не прате већ створену речну долину, него се најкраћим путем спуштају до подножаја, или је само мало прате па је брзо напусте и стварају нову долину. Благодарени тим сувим долинама, моренски је материјал сачуван од спирања. Чине утисак непрекинутог лавичног слива, који се у подножју нешто проширује и ствара чеоним луковима велике амфи-театре. Где се глечер кретао речном долином, она је јако проширена, има одсека, али је моренски материјал низводно слабо сачуван. Суве долине су сигурније за одређење снежне границе, која је за Јабланицу утврђена на 1400—1500 м.

Мали Кућ је дубље у Арбанији; висина највећег врха износи 2200 м. Мали Шибеникул његов је део одсечен уском кањонском долином Бистрице. Истог је орографског правца као и Јабланица а ограничен шкумбиним притокама. Има циркова на источној и западној страни, у којима су морене, а у некима језера и снежаници. Глацијална пластика је везана само за виши део због кањонских река, које су брзо уништавале све глечерске трагове, у колико су до њих допирали.

Писац издваја две глацијације. Млађа има два стадијума. Уз то је наишао на флувиоглацијалан шљунак код села Нерези, чији састав упућује на неку много старију глацијацију. Ако се то утврди, онда бисмо за Јабланицу имали три глацијације. Даље је писац наишао у долини Црног Дрима на старе делте као и језерске трагове око крајњих моренских лукова. Та питања остају нерешена као и њихов међусобни однос. Писац није имао времена да их реши због оступања 1915 г. кад је и чинио горња испитивања.

Новица Шћепановић

АНТРОПОГЕОГРАФИЈА И ЕТНОГРАФИЈА

Насеља Српских Земаља. Уредио *Цвијић (Ј)* — Књига IX. (*Српски Етнографски Зборник*, издаје Српска Краљ. Академија, XX.) У Београду. Штампано у Државној Штампарии Краљ. Србије, 1913, 8⁰, VI + 936 ст.

Садржи три монографије. — *Маринко Т. Штанојевић, Заглаван*, (ст. 1—184). Мала планинска област у подножју Св. Николе (Ст. Планина). Збијена села по дну долина. Паљење ђумура је главно занимање. Овчарство је главни извор прихода, поред одласка у печалбу у Румунију за време лета. Има доста трагова старог становништва романског типа. Досељавање је било највећим делом из околине Пирота. — *Пош Саво Накићеновић, Бона*, (ст. 185—632). Једна од најдетаљнијих монографија које су до сада изашле у *Насељима*; обилно прикупљена грађа, али која је далеко од тога да интересује једино географску науку и да је састављена онако како би то ова наука желела. Затворен карактер Которског Залива, степенасто спуштање планина у позадини, дубоки усеци често од 800 и 1000 м. у овим планинама, чине главне црте рељефа. Гајење винове лозе и маслине и, све више и више, риболов, главни су приходи становништва (исхрана и продаја); више од 500 породица искључиво се бави риболовом. Једна трећина површине земљишта је општинска. Бока има 37096 становника од којих 24130 ист. православних и 12777 католика. — *Боривој Милојевић, Рађевина и Јадар* (ст. 635—816). Студија која показује прави географски дух. Две области које су предмет ове студије леже у долини последње велике притоке коју Дрина прима у Србији. Писац ту налази језерске површи које је у Шумадији одредио *Ј. Цвијић*; описује кретања становника у разним добима године из једне области у другу, према природи сеоске привреде. Њиве, воћњаци, шуме и испаше су доста једнако распоређене по разним нивоима, тако да се зона воћњака подудара са зоном насеља (просечно 400 м. у Рађевини). Села су у главном састављена од малих издвојених засеока. Најинтересивнија периода насељавања пада између средине XVIII. и средине XIX. века. Главна миграциона струја је долазила са југа.

† Гастон Гравије.

Из *Annales de Geographie*, XXIII—XXIV. *Bibliographie géographique annuelle* 1913—14 ст. 269.—270. превео Б. Дробњаковић.

Нова област у Антропогеографији.

Балканско Полуострво, књига у којој је г. Цвијић сад баш објавио предавања која је држао на Сорбони у 1917. и 1918. г., плод је триде-